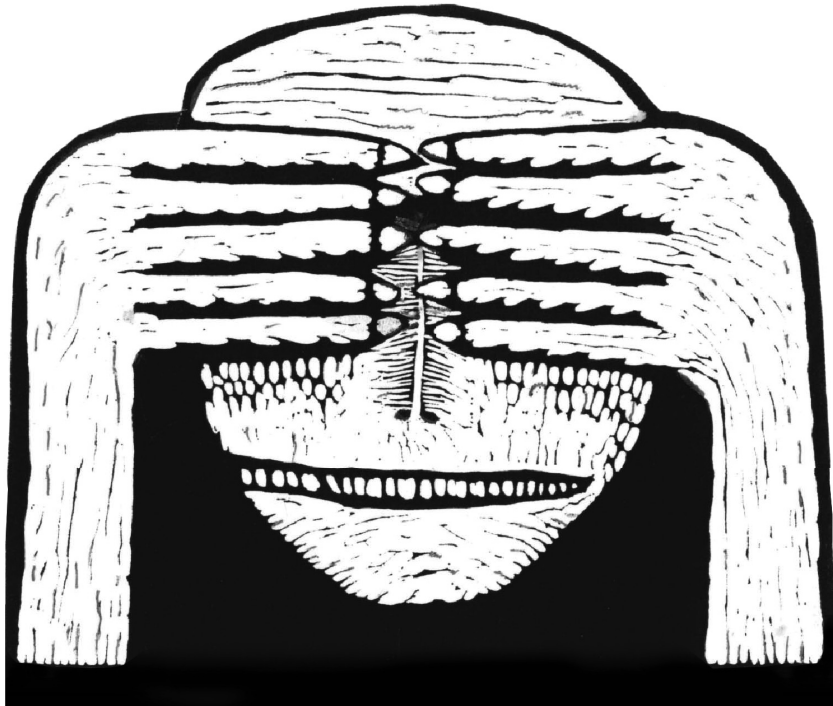

Sziveri János
Pasztorál

1. Ócska dallam (zongora)	1' 23"
2. A Kos jegyében	1' 42"
3. A Couleur lokálban	3' 22"
4. Pasztorál	2' 46"
5. Ráktánc I.	1' 28"
6. Memóriajáték J. A.-val	1' 58"
7. Ócska dallam (hegedű)	1' 47"
8. Felröhögünk a dolgok állásán	2' 47"
9. Idill-dal, férfhangra	2' 57"
10. Dia-dal	1" 02
11. Sym-Pol	1" 37
12. Dunamedencecsont	3' 48"
13. Terpesz	3' 45"
14. Terpesz	3' 26"
15. Pávián-szong	1' 00"
16. Appendix	3' 21"
17. Ócska dallam (hegedű)	1' 17"
18. Foggal, körömmel	3' 17"
19. Ócska dallam (hegedű-pizzicato)	1' 11"
20. Bábel	6' 44"
21. Ráktánc II.	1' 10"
22. Bábel	7' 33"
23. Ócska dallam (zongora)	1' 23"

A versek a szerző előadásában hallhatók (2., 4., 6., 8–10., 12–13., 15–16., 18., 20.). • A *Felröhögünk a dolgok állásán* című vers felolvasását az Új Symposion Nagyzene-kara kísérte a folyóirat 1982-es temerini estjén. • Kiadványunk zenéjét *Az ember komédiája* című előadásból kölcsönöztük, amelyet a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház Táborosi Margaréta rendezésében 2013. április 27-én mutatott be.

Zenei közreműködő: ifj. Kucsera Géza (bilyentyűs hangszerek, baritonszaxofon, stúdiómunka), Pálfi Ervin (nagybőgő, gitár, ének), Miroslav Jovančić (hegedű). • Ének: Bakos Árpád (22.), Crnkovity Gabriella (14.), Pálfi Ervin (3.). • Kórus: Béres Márta, Kiss Anikó, Mészáros Gábor, Mikes Imre Elek • Versrészlet: Pálfi Ervin (18.).

Pasztorál

○
VersZene 3.
Vers, zene, kép

Sorozatszerkesztő
Beszédes István

○
A kiadvány szerkesztője Ladányi István
Zeneszerző és zenei szerkesztő Bakos Árpád

○
Reményi József Tamás utószavával
és Benes József Munkácsy-díjas
képzőművész grafikáival

○
A kiadvány megjelenését
a Bethlen Gábor Alap, valamint a Tartományi Művelődési
és Tájékoztatási Titkárság támogatta

BETHLEN GÁBOR
Alap

○
Sziveri János

Pasztorál

Verseskötet CD-melléklettel

Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
Zenta, 2014

© Sziveri János jogutóda, Utasi Erzsébet, 2014

© Bakos Árpád, 2014 • © Benes József, 2014

© Reményi József Tamás, 2014

© Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, 2014

© Kosztolányi Dezső Színház, 2014

A rövid élet titka

Életrégényem szinopszisa

Vadidegen testek csapódnak be életünkbe, és eltűnnek hirtelen, de úgy, hogy még véletlenül se mondhassuk: nyomtalanul! Hiszen ha úgy lenne... akkor talán nem okozna gondot a megnyilatkozás, s minden keserűség nélkül megrajzolhatnám életünk vidékének domborulatait, kaptapinthatnám, akár a fanször elvadult erdejét... Csakhogy más a helyzet! Úgy tesznek e testek, mintha megértenének minket, s belevésődnek lelkünk érzékeny márványfalába, hatalmas üreget marnak belé – ám erről szólni, ehhez már kevés a józan ész. Csupán kaland lenne az élet? Korántsem. S mégis beléveszünk regényeibe, otromba cselszövéseibe; bár megnyugtató: szeretünk élni.

A szerző feje búbja sem laposabb másokénál. S ha vele van ravasz zsebördöge, máris meredez, azonmód előnti a szólni akarás ingere, akár zsigereit az alkohol. És sorozatos csalódások után éppen azt öli meg, akit legjobban szeret: enmagát. S csupán azért, mert ez esetben – miért is lenne másként? – ő képviseli saját maga számára egyedül az emberi nemet. Hozhat-e megoldást

a megszüntetés? Természetesen nem. – De erre későn ébredtél rá, kedves Énem! – Ez immáron a kalandok végét is jelenti. Innen már nincs tovább. Vagy talán mégis? Hazudjuk szépre a tegnapot? Hátha ez a megoldás...

Nem én állapítom meg először, hogy valamennyiőnk élete egy-egy regény. S ha ráadásul még jócskán kalandos is valakinek az élete... Vettek volna nem lejegyezni!

Dióhéjban: bánáti/bánsági gyerek vagyok, akárcsak Bartók, vagy mondjuk Herczeg Ferenc. Nagybecskerek, ma Zrenjanin mellett születtem, Muzslán 1954-ben. A századelőn Nagybecskerek komoly magyar kultúrával rendelkezett. Itt közölte első írásait Fülep Lajos! Nekem persze ebből már semmi sem jutott. Gyermekkoromban Muzsla még szinte homogén magyar falu volt. Emlékezetem szerint magyarokon kívül alig néhány szerb, cigány és bolgár család élt még itt. A hatvanas évek közepén két lakótelep létesítésével a falut összekapcsolták Becskerekkel, s ezáltal szétrobbantották az eladdig egységes nyelvi közeget. Kezdetben az újonnan jött szerbek és ma-

gyarok nehezen túrték meg egymást, de lassú vízpartot mos alapon: összeszoktak. Ez így is lenne rendjén, de sajnos a magyarok gyenge ellenálló képességének köszönhetően olyan makaróni nyelv jött létre, hogy bizony jócskán fel kell tűrnie a gatyaszárát annak, aki meg akarja érteni, főként ifjabb földijeim beszédét.

S bár szüleim ma is Muzslán élnek, én viszonylag korán elszármaztam onnan. Az általános iskola elvégzése után a Csontváry képeiről ismert Neretva menti Mostarba mentem pilótaképző katonai gimnáziumba. A katonai szigor elől menekülni kellett, és a becskerekai polgári gimnáziumban folytattam tanulmányaimat. Ott sem fogott sokáig a hely, s elmentem villanyszerelő-inasnak. Ezt már befejeztem, bár igen nehezen, hiszen nem érdekelt engemet a villanyszerelés. Ekkor már közölte verseimet az *Új Symposion*, a *Híd...* Egy-két évet az újvidéki bölcsészkaron is lehallgattam, ahonnan Bori Imre riasztott el, aki 1978-ban vissza akarta vetetni tőlem a Sinkó-díjat a *Magyar Szó* című napilapnak adott alkalmi kijelentésem miatt. Majd Pancsovára kerültem újságírónak, később pedig Újvidékre főszerkesztőnek, az *Új Symposion*hoz. Politikai okokból menesztettek.

Ezután egzisztenciális mélypont következett. Temerinbe költöztem, majd – Csantavéren át! – Szabadkára, a színházhoz dramaturgnak.

Bekalandoztam a Délvidéket, ám nemcsak tájait, hanem a szellem – szellemtelenség? – vidékeit is. Az ottani kultúra kellős közepéből zuhantam a margóra. Irodalmat szerveztem, éltem a bohémek életét, nyomorogtam, majd jött a súlyos betegség, a mérheterlen testi szenvedés...

Tájélményem kizárólag a Bánság: szikes, agyagos sík, a Bega folyó és gyermekkorom gyöngyszeme – Lukácsfalva, Vajdaság legnagyobb halastavával s nagyapám gyönyörű gyümölcsösével. Ha időnként visszamegyek oda, alig is találok már valamit az egykori szépből, nem maradt egyéb, csak a szikes, agyagos sík, és néhány emléktöredék a fejemben.

Él és emlékezik tehát egy „kalandor”, megéli emlékeit, megemlékezi életét. Majd ő maga is belepusztul boldogsággal pácolt csalódásainak, ürességének, hiábavalóságának sorozatába.

S történik mindez egy olyas vidéken, ahol mint vegyes saláta élnek egymás hegyén-hátán a népek, és inkább megtűrve, mintsem szeretve egyik a másikat.

Még jó, hogy az embernek mindig akad egy koffere, melybe begyömöszöli holmiját, s meglép – az újabb kilátástalanságok felé. Merthogy szökésre ok bármikor akad. Szökünk, ha egyedül maradunk, szökünk, ha elviselhetetlenül szeretnek, szökünk, ha üldöznek...

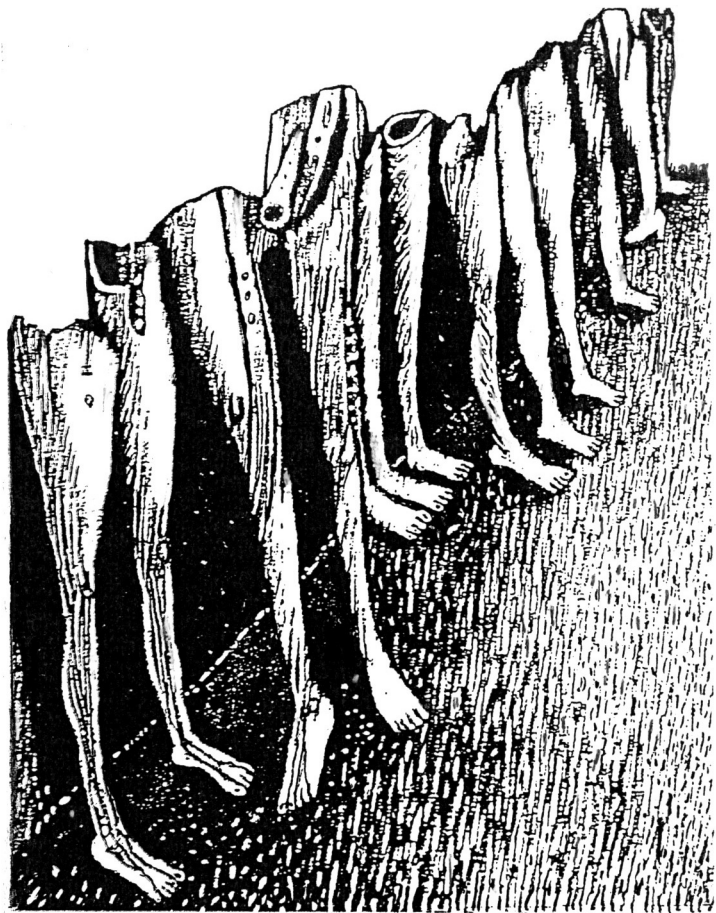
Ez az életregény (mert arról van szó, csalfa kalandok és nemes unalmak láncolatáról) több szempontból sem mindennapi termék, hiszen a legnagyobb szerelemről vall: önmagunk végtelenül

boldogtalan szeretetéről; valamint a test mindennemű próbatételéről is. (Ebben a regényben a lélek csak vándorol!) S hogy a szerző legvégül jobblétre szenderül? Annyi baj legyen, mert remélhetőleg ő onnan is vissza-visszajár.

Különös világ ez. És különös figurák lakják. Különös élet és halál a hajthatatlanok s a hajlíthatók között.

NON FINITO – mint vallotta azt ifjan, de bölcsen egy óriásnyulacska.

Budapest, 1989. október 10.

A KOS JEGYÉBEN

Tiberis, Pó helyett higgadtan
lúgozza Muzslát a Bega.
Én születtem ott – nem
Dante, Poe, Lope de Vega.

Gyermekből a felnőtt kifőtt,
akár faggyúból a szappan.
Lékelt ladikként haladok,
s hulla evez a habban.

Kínálom magam, érdes szenet:
csiszolatlanul is ragyog!
Eleget rongált féltve a testem –
kellett, ha nem, cserben hagyott.

Csontig nyilall a fegyelem,
kordában tart, mint folyót a part.

Egyengeti a lényegem,
amit más varként elkapart.

Levedli majd, alighogy élvezi
– akár kedves a selyemruhát –,
feltárva tényeit vetkőzi le
versem a meddő ornamentikát.

Díszlik a kései cikornya,
mint sarkamon a törés.
A gyűlölettel leszámoltam,
szemléletnek *az* kevés.

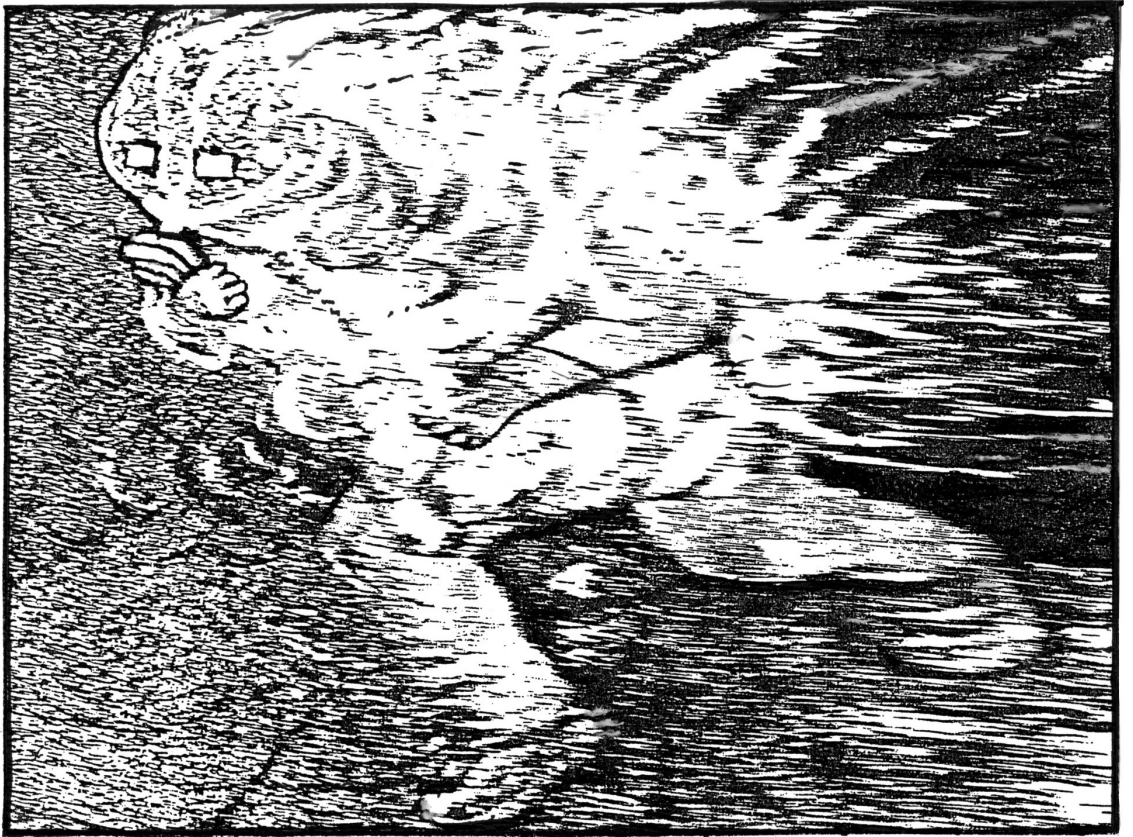
Tékozlom magamat élveteg,
de senki lábához nem rogyok.
Születtem a Kos jegyében,
s gyarapodom – bár elfogyok.

a Couleur lokálban
falom az élém rakott
babot
benne füstölt csülök
én meg előtte ülök
nyakig olajos padlóbűzben
magamat két félrészre osztva
jóra meg rosszra
rügysző
muzsikaszó koszolja a leget
(hallgattuk már épp eleget)

figyelmem leköti a helyi színezet
s bár minden „csupa élvezet”
lesz-e út mely innen kivezet –
a Couleur lokálban (ha kell) a kör kerek
s lapít ki-ki saját kigőzölgésében
mint sarokban az ázott egerek

zajlik az élet
(nem is csak úgy életlenül!)
folynak a hibátlan felekezeti viták
: be menj-e
bűzlő lábakkal a mennybe
a társadalom gazdasági szűrőjének
szerkezetén át
s mint irányzatos véletlenek kavarog
a por
senkik és valakik jönnek mennek
takar mindent a félhomály
ilyen ez a Couleur lokál

megtartanám véleményemet
de már nem lehet:
satufejűek ülnek kelnek mindenütt
s csavarra járnak a satufejek –
és a kerítésről célirányosan fel
röppennek az intézménye
sült kerub-veregek

PASZTORÁL

a Kosztolányi-szobor mögött
vetköztet az idő egy dögöt
nem csak én látjuk már többen
a hullát a szabadkai ködben

érzékenységem teste gracióz
lelki tárgyaknál időz
már márciusban mielőtt elvetem
miként a mag kikel a tetem

úgy érzem magam akár a gyermek
bármit ha teszek vernek csak vernek
a visszajárók megvetett ágyán
élhalatnak bárgyú eszmetrágyán

holmi meleg tilalmi holmi kéne
fogok még lakolni miatta-érte
járják a várost világi nullák
miért nem hantoljuk el a hullát

egyremegy bárki ha újfent megint
szemem le sem veszem meglessem megint
magam alatt a talajt hogyan ásom
ezért hogy itt sincs többé maradásom

Item

vetköztet az idő egy dögöt
a Kosztolányi-szobor mögött
de nem csak én látjuk már többen
a hullát a szabadkai ködben

MEMÓRIAJÁTÉK J. A.-VAL

remember Attila remember
aki nem ismer nem ember
szakállá kender
remember Attila remember

a reproletár nem meditál
újra eloszt
magára lel ha magára talál
prae vagy *post*

miként a tarack
terjed
a munkás a paraszt
vágya ugyanúgy gerjed

csukló ujjai alatt az edzett
csikló
helyrebillenti a kisikló
szerelmet

s fesztelen
óhajok
úsznak nesztelen
mint a sóhajók

mennyi választékos kacat
rajtam bennem
ecet és acat
meg kell-e minden eszmeit ennem

vagy vegyem biztató szónak
ha szólnak:

a lefolyók önnek
is visszaköszönnek (!)

foszlik a glória-köd
intsél
a van mégiscsak több
a nincsnél

gyengéden fülel
ennyihány tájhű entellektüel
ideológia-kosztón
nevelkednek a kitapintott poszton

számukra az érvek
táguló sérvek
s nem is sejtek
lázadoznak a sejtek

testemben mindhiába:
szállni a nem-léttel vitába
minek hogy hasztalan perelj
rajtad a sor Attila – emelj

FELRÖHÖGÜNK A DOLGOK ÁLLÁSÁN

(ide-óda)

B. A.-nak, ébren és éberen

érzem az égett zsírszagot kiirtának
mint az írmagot
és a madarak helyett 120 kg polyva száll
s alá –
lábszárainkon a visszér
mint az ár – – –
(ki ez ki folyton visszajár)
és mi ez mi folyton visszájára fordul
bennünk

a költő most éppen mindent megemésztt szeme
légüres tálon legelész
csönd a koszt
úr az ital
nagyokat szusszan ha poharat emel
itt ennyi a narratív elem!
(készenlétben a félelem)
súlyosak az ünnep- s hétköznapok
hivatalból
a dolgok teste megáll
Haver, fülünk a földön hever.

halad a -henger a gőz a gáz
és a gaz

semmi sem igaz?
semmi sem igazabb! – leegyszerűsödünk
mint az öreg Kassák
s hol kezünk összeér gyülemlik majd
tökeink tájt figyelmesen egy teljesen új
nemzedék –
lebeg bölcsen a ránk szabott rongy a dróton
túl kifent főntről a lent
történelmi és jelenkori intelem
az „alom”
segít-e rajtunk e mitikus nyugalom – –

(ki ez ki folyton visszajár)
az embergyár beindult
gyülemlik a nyál előttem talapzat
rajta sok furcsa alakzat
én meg
pontosan *itt* vagyok
súlyosodnak a hol- és a tegnapok –
fölbreszthetjük most már végre a Világot is
merthogy
kiismertük a segg logikáját
megtudtuk mit jelent vízben fingani

az égen
szelíd bárányhimlők legelésznek
köztük a Nap csóknyi sebhely
vagy ő tán – Ó – az isteni asinus domesti
cus
kúsz
ik alatt a föld
(ne tétovázz te jámbor)
a lelkünk ni hogy kószál az örömtől
és a boldogságtól a fűszál
is elszáll
az ágakon bomlanak a fölbontott levelek
én meg csak úgy olvadok olvadozok
dide vagyis csicse
regnek az eresz alatt a verebek lekerül
vállamról a kabát
(no de hová futtok vele?) – – –

a költő elszégyelli magát s gatyát cserél
de kivel ám!
(lep)kék
zöld sárga vörös
Oh, milyen különös!

ma még egy falat
(le kell döntenem)
ma még egy falat
(annyit nem ettem)
föl föl
figyeltem bizonyos szűzleányka hangra
s fetrengtem éppen lágy ölén
(valaki nem kiállt a gangra)
s fetrengtem
éppen lágy ölén a természetnek
elkergettek végül onnan is

az emberek – ó – mily boldogok
a tó vizén csolnakok
ringanak
mint az aranyhalacsókák duzzadó bársony
hasikói
s a fodros part alatt szelíden fínganak
ozsonnázás után a derék hadfiak
és a szent mező: mennyei kóró és tövis
urtica dioica vagyis csalán
kápárazat talán – –
a fejem fönt van

s én alatt
az idő azonban így is jócskán elhaladt –
Ó, nyálas olvasóm,

*legyünk hát boldogok mi is.
(én úgys másra gondolok)*

DIA-DAL
(sláger)

szárad az eresz alatt a paprikafűzér
s kókad a bukszus a napon
ez aztán a luxus
tornával formálom deli alakom

ablakom alatt kert és ketrec
az alkalom most nekem kedvez:
jogosan élhetek alhatok
ha hallgatok

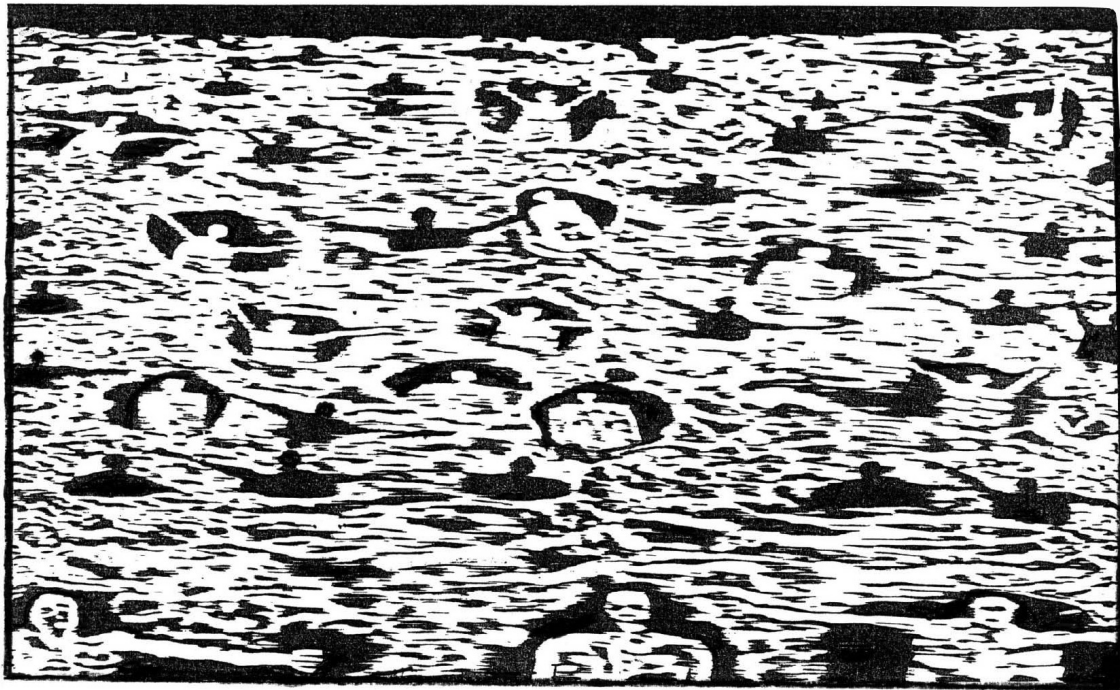
itt lakom
ebben a házban a 48-as szám alatt
nőm ebédre süti a halat leég a hal
ihaj csuhaj

mint aktatáskában lapuló beszámoló-anyag
mozdulatom oly hanyag
és zsírban sistereg a dal
megmaradni! – ez már föltétlen diadal

DUNAMEDENCECSONT

Duna és medence csönd és zajok
ugyanúgy akár ha csontom sajog
meredtre vert nappalok eleven öre
hímzett ágyak falfehér legelőre
fürdőző legyek a friss csirkevérbén
ágyékunk fekete-fehérbén
s mintha az idő ettől jobban múlna
a bizakodás visszavet a múltba

Dunamedencecsont mi bennünk sajog
rázkódnak jámboran változó népfajok
nem vagyunk jók mi már csak túsznak
vízszinten fekéliák úsznak
s mint fűre az est ránk telepszik
tűrjük bár aligha tetszik
a part a habokkal traccsol
szagot szaggal a szél összekapcsol

Dunamedencecsont mibennünk sajog
mesterkednek méla gépzajok
szokatlanul hegyeset sercint
a hídról egy tócsa álló percig
csücsörít lecses szája
szótlanul tapadunk az aszott tájra
fölfigyeltek ránk mégis a piszkok
összerándulunk mint döglött békaizmok

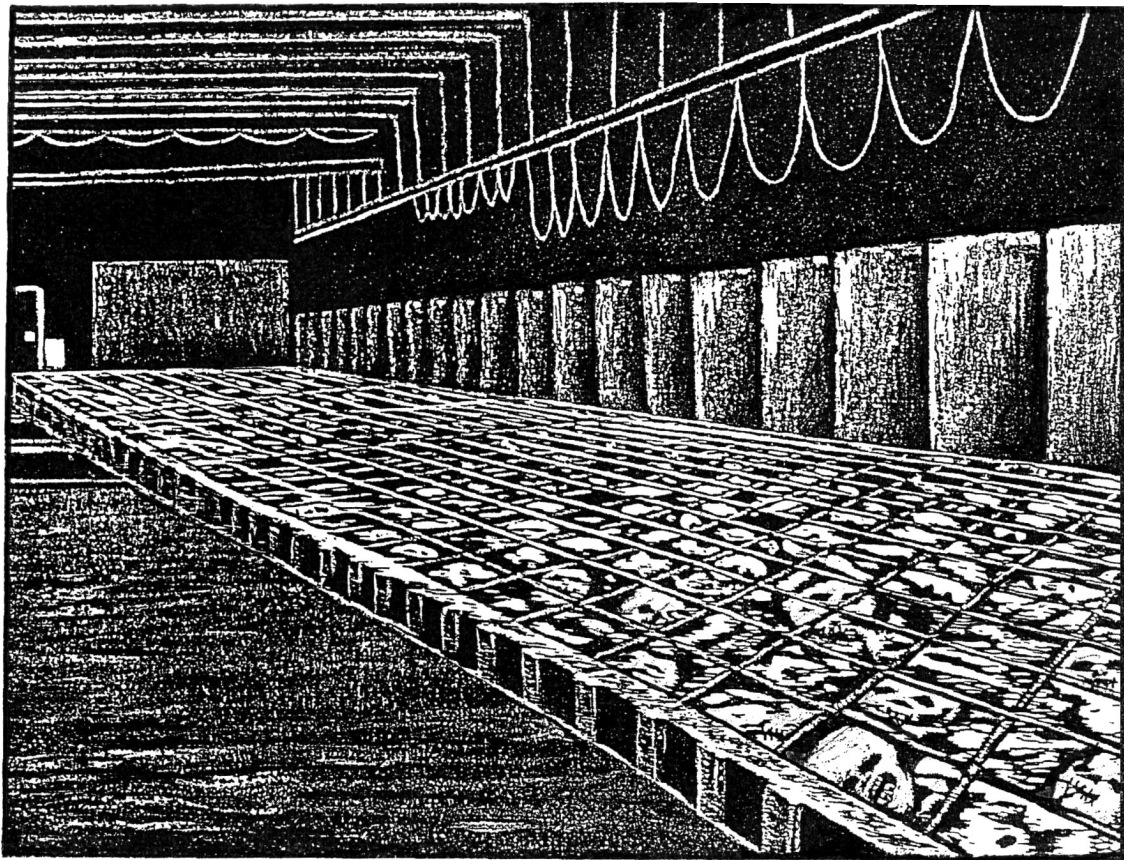
Dunamedencecsont értünk sajog
a kőparton sündörgő sóhajok
nesze lengedez csattogó sirálysárnyak
mögött nyoma sincs már a nyárnak
bennünk is csak rettegés gyülemlik
a hitvány látvány akár a verklit
felhúzza időnap előtt a cukrunk
csettinteni kell és máris ugrunk

Dunamedencecsont velünk sajog
óvatlanul valami felragyog
csettinteni kell és máris egymás
torkának ugrunk egy más

világra éhesen csörtetünk
kofák és kufárok a fák alatt nekünk
esik a bágyadt éjszaka
pilleként reszket a bőr szaga

Dunamedencecsont miattunk sajog
megkörnyékeznek ostoba bajok
s kiöklendem a bennragadt Duna-képet
nekem is jobb ha földre lépek
lehetek-e magammal szemben pártatlan
mint áztatja partját ártatlan
arccal a fonnyadt Duna
orozza szellemünket jeges duma

Duna és medence és csont vagyok
kiszáradt nyelvemen csipetnyi fagyok
elvitte kétharmad gyomromat a Duna
leszek-e egyszer még önmagamnak ura
lyukat fúrt rajtam nagyot mint a rosta
gyomrom kétharmadát finoman elmosta
s figyelhetem most a kórház ablakán át
felkent hajnalok riadt hasadását

üres a pörkölt káposztás tál
 Kajári Jóska elhaláloztál
 nyakunkon a tél s a nyakadon hurok
 feszül mint a húr a kőckötél

hol vagy hol nem vagy
 nem vagy művész bűvész sem vagy

hiszen te már egyáltalán nem vagy
 jaj mennyit kell az élőnek kiállni
 hányszor kell még a belünket kihányni
 maradni ha akarunk élőnek

pofázik a gyomorszáj
 ennyi az emlék

írásban és szóban
 élted élted
 iskolaszolgai pózban
 Kajári mortusz Kajári
 ahogy itt lógsz
 tekinteted olyan tanári

pofázik a gyomorszáj
 ennyi csak az emlék
 feltorlódnak a gyermeki elmék
 lajcsi aki osztrák rágógumibagót rág s
 aki él még pista a rác
 aki erős és erős
 gyurka a vegyészpilóta ki az államokban doktor
 meg butykos – két évtizede szinte
 kenguruk után futkos
 meg a többiek akik még félnek

meg akik már nem élnek
 bartamiska szétlőtt agya s
 horvátpista
 a rendőr aki az álmokat őrzi
 nehogy elszabaduljanak
 nehogy elszabaduljon a pokol
 pedig 20 éve sincs még hogy együtt
 álmodtunk
 mindez ez mind
 ami köt

milyen ripacsok vagytok ti privát hullám
olyan ócskán játszottátok el a halált
ennyi lenne csak ha valaki már nem él
Jóska olyan parlagi nyakadon a kötél

s nézel csak nézel
nézel ránk
képviselők között te
képviselőfánk

a levegő akár a zselatin
igyekszem szokni lejjebb csúszott
az ég a kelleténél
egészen a számig s most nagyokat harapok
amolyan üres harapás ez

a levegő akár a zselatin és
égbe döfködött fogvájók a sovány csillagok
villogok
s rágom az úrt üres harapással

*csillagporos a kalapom
megtudták hogy csillagok közt lakom*

mindenből elegendem van

kell ennél több
kell-e ennél több

az ég lecsúszott mint a gatyá
kilátszik a teremő fara
lemeztelenedtek a fönséges tervek
amiket velünk etetni mertek
szelíd s vad
állatidomárok

állott vizet a borba ne ásványt
nehéz elviselni a látványt
a látványodat
borotválják csöndben macskabajszodat
orrlikadból kiállnak a szőrök
az éjszakában sanda rendőrismerősök
patalléroznak
egymás nyomában
gázolnak nyom a nyomban

könnyű neked már nem vagy egyáltalán
nem szürkül tovább kobakodban az állomány
de mit kezdesz most egyes-egyedül abban
a testreszabott deszkatokban

írásban és szóban
Kajári Kajári
élted élted
iskolaszolgai pózban

s most hogy nyakadon hurok
s feszül mint a hárfahúrok
fönről lefelé
tekinteted végre: olyan tanári

Muzsla–Szabadka, 1987. január

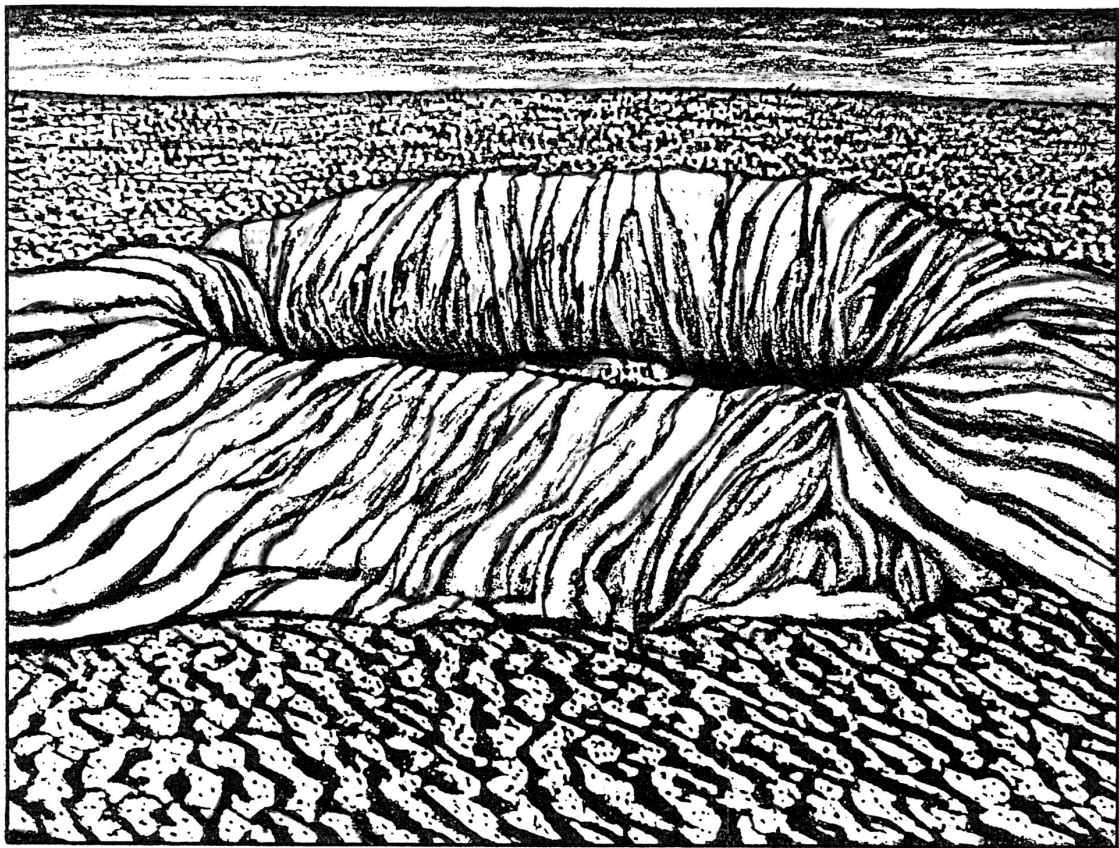
PÁVIÁN-SZONG

kiszáradt bús
állami tölgyek alatt
kipirult seggel
reggel mint reggel
zajong a pávián ittragadt
családja
afféle gyanús
össznépi dalárda

tömegesen esznek
e húsnövényevők
s egymásnak esnek
láthatod istenem ilyenek ők
magába száll a pávián
szobája falán lián
lóg s idehallik a demagóg
pávián-monológ

a dús lombokon
harmat
hever a gondokon
hármat
rikkant egy delejes
rigó diónyi veleje s
tolla hullik röppen
amint elszállja magát fölöttem

mint a maki
majom
ha les valaki
rejttem a bajom –
*kiszáradt háborús
tölgyeken
illik-e felmeredni borús
pávián-hölgyeken*

négy éve már hogy elmúlt az ősz
összerezzenek akár az őz
mégse veszem komolyan
állapotom nem olyan

lehengerel részvétellel az inger
viaskodom magánérdekeimmel
tanul a vesztes saját kárán
rejtőzöm a felfoghatóság határán

bárhová nézek te vagy akit látok
egységben élünk miként az átok
beszélem veled e hétvégi nyelvet
minek keresni szerelemben elvet

hullanak a vakító hópolyhek
megfelel ez a célszövegséges helyzet
kifelé befelé jól mutatunk
egymás kevéské örömein mulatunk

tántorgom részegen is tiszta fővel
idővel sem békülök meg az idővel
elvetélt perceimet licitálom
kicsit valóság ez kicsit álom

nagy a füst mégsem melegít a kályha
éppúgy mint régen bebújunk az ágyba
hideg a szoba a falak zizegek
saláta emlékeimből végleg kiesek

az Isten önmagán belül tart most szemlét
kérdőre vonja magamagát a nemlét
nemes szentvadakat hergel
sajátos kérdéseimre válaszokat termel

természetszerűen sarlatán de van
ha erre gondolok eláll a szavam
hiába sejti már kinek mi a neme
didereg a város vizenyős a szeme

ismerkedünk tárgyaink nevével
szövegségre léptünk egymás jellemével
babrálgatok a jótett-jótvársz peremén
összeaszom reményeim kenyerein

beleim fele alig tűr anyagot
nem ismeresz hozzám fogható hanyagot
asztalon fekszem anyaszült meztelenül
csak így tudok élni ilyen esztelenül

aki nem hiszi járjon utána
aki elhiszi vessen magára
felold s feloldoz hanyagul az éter
megtudtam végre mi az a katéter

szabadulnék bár nem túl nagyon
elütöm az időt verném inkább agyon
*életünk úgysem ér egy fabatkát
hagyjuk faképnél szabadkát szabadkát*

Szabadka, 1987. január–február

FOGGAL, KÖRÖMMEL

Túl bizonyos ponton
már mit sem ér a bonton.
Dermedten posztolunk. Angyal oson
át ismerős szobákon, vánkoston.
Alig millió éves.
Lomha, tépett tollai idén is sajognak.
Most tavasz van. Most megint tél.
Emitt hó – csikorgó csillag hull amott. Égi test.
Bágyadt pilléink lassan leragadnak.
Miként Betlehemben, úgy e földön itt.
Szívünk folyton ver, s mi jajgatunk.
Leplezve jól kisded csínyeit,
árnyas helyért a szenvelgő alany, ha szem
lesütve is, buzgón tülekedni kész.
Minden kései élő előzménybe vész.

Csontom arccal fal felé teszem.
Addig is: a gőzölgő homoksárból
hajnalig kinő egy tevetábor.
Felhangzik akkor megint a kardal.
S kivont karddal
jönnek friss Heródések!
Távolabb a táskaraj alatt néhány
makacs karácsonyi sáska.
József pedig, bár alig fiatal,
foggal-körömmel civódni akar.
Gerjed a százalmas pária –
büszke, mint Isten volt hajdan a fáira.
S noha már alig fiatal,
és hosszabb ideje
sípol a tüdeje,

a fölöttes terv szerint sokat kell várnia,
az Úr kegyéből míg kihull Mária.
És Három Király – mint kő a vesébe –

a semmiből belép a betlehemi mesébe.
Túl a kialvatlan égen
nem hat a narkózis. Végem.

Kelenföld, 1989 novembere

BÁBEL

lengő lófejek a csillagok
csörögnek de én csak hallgatok
mint az üvegcese melyhez kavics ha koccan
széttörik bár meg se moccan

édeskés illatok enyvesednek
könnye hullik téli fenyveseknek
piheg a szelíd karácsony
nőm haja akár a bársony

az éjben eső felesel rólam locsog
járdára zuhog csattog a mocsok
ravasz hó helyett a tük a vatták
életem az ördögöknek adták

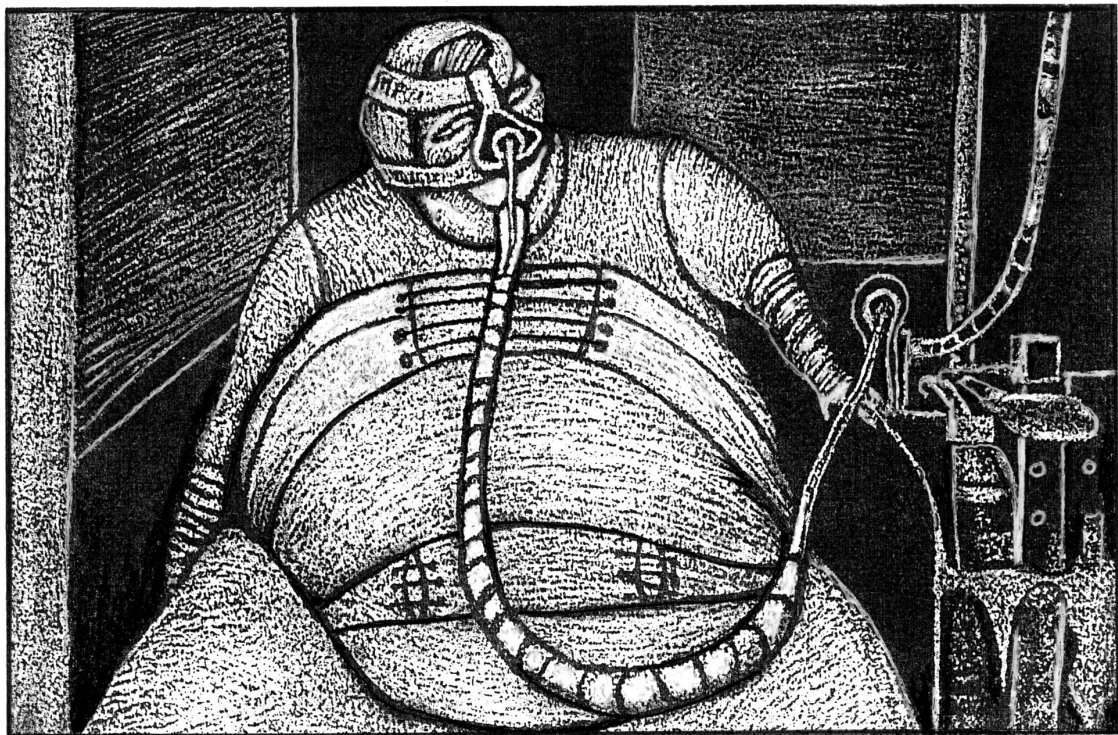
erőlködöm emelkedném – nem lehet
rággyanus maroknyi fekély a lelet
gatya nélkül fetrengek az ágyon
nem is eszem s párnám lehányom

bőröm alá kesztyűs kézzel nyúlnak
elképzelnek ürgének nyúlnak
33 éves lézengő árva apostol
keserű dolgokba megint belekóstol

talán ez már a végső kálvária
a pohárban tiszta víz várja
hogy e megnyomorító tudást
fölismerjem mint Krisztus Júdást

langyos dallamra ráng a szív
bármit ha szólt most visszaszív
andalítóan lágy húgy csörgedez
töri vállamat a fakereszt

általánosít az intenzív osztály
vidd haza csomagod vidd el amit hoztál
szemed tükrét hagyd csak itt nekem
nélküle értelmét semminek nem lelem

csöndesen beborul szenesedik az ablak
lényem legbenső kuckójába raklak
mitévő legyek szállnak
árnyam körül a szárnyak

és te hallod-e az ócska dallamot
melyre az elmúlásba ballagok
cseppek csöpögnek egyenest az érbe
tápvizet kapok vérért cserébe

megcsapott a halál szele
együtt hálok kelek veled
akár a lepedő rám tapadt –
párna gyötri a hátamat

a nyárfák tűhegyes csúcsa fázik
a megriadt égbe mártózva ázik
nem látni mást a harmadik emeletről
megfeledekzen halkán a leheletről

hőse lettem újra édes Erzsébet
szemérmetlenül költőd versének
hamuszürke gyáva hajnalokon
elszökni tőled bár semmi okom

egyre közeledem a halálhoz
eső esik vagy izzadok talán hoz

valami heveny változást
ez az álom nélküli álmodás

tekintetem mint padlón a szappan
odafagyott oly mozdulatlan
testem láttán elfog a szédület:
romba dőlt bábéli épület

meddig leszek még bőrömnek bérlője
a józanság olykor ráront az élőre
pántolt kobakomból kifelé tolat
a hirtelen fölnyergelt gondolat

annak ki urasan végezheti dolgát
minek megjátszania a szolgát
érdemes-e menekülni innen
gyarlóságomat ha magammal kell vinnem

bestiák sora sűrög-forog
egyikük hörög másikuk morog
farkát morzsolva réved a sátán
szőrzete felmered a hátán

szenny nemesíti a lázongó kant
tükörből lesem e bárdolatlant
mint lantokat forgató rozsdás eke
előttem gördül hiányzó kereke

túvel átdöfött fallosza himbál
láthatja bárki aki csak kint áll
minemű lény ő ha szája habzik
ha magáért hevül ha önmagával bagzik

ó istenem csak ennyit érek
kezeim immár hullaféhérek
ablakra tapad a hajnali pára
eleget félttem eltűnök nemsokára

a levegőt köztetek nem sokáig rontom
bőrömön átvilágít a csontom
habzó fellegek leve csorog
kétharmad gyomrom nélkülüm korog

félbehagyott mondat annyit sem érek
lángol a bendőm mintha méreg
égne húsom alatt valahol legbelül
hol étkek helyett alvadt vér feszül

most hirtelen természetellenes
kegyelet vagy üdvözülés kellemes
áramlata jár át és lelkemben cirkál
illik-e költőnek hogy ilyesmit firkál

semmi nem igazolja vereségünket
nyakamon az ér már alig lüktet
isten természet történelem
kibabráltatok jócskán velem

a pokolba új lakó költözik
selyembe brokátba gézbe öltözik
nincs szükség metafizikus személyzetre
hogya halálra vagyunk kiképezve

üregek végén üregek vannak
egyremegy neveznek nősténynek kannak
a pokol csak óriási szálloda
száll ide lelkünk száll oda

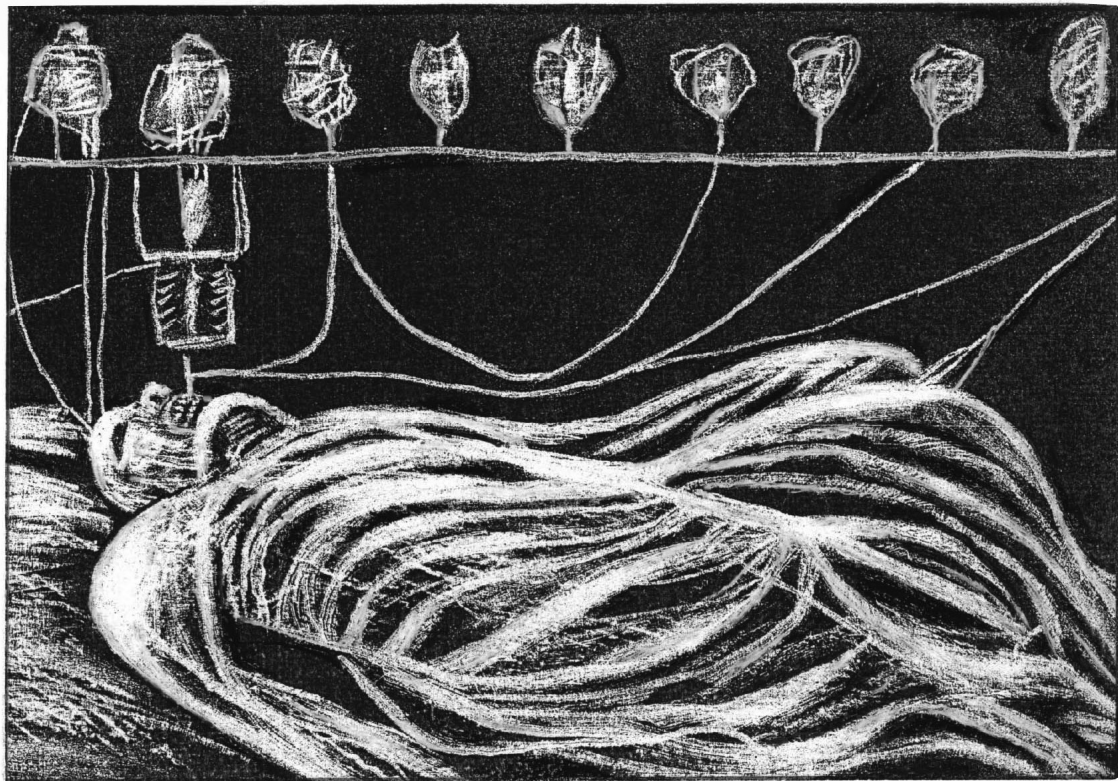
új lakó költözik az üres lakásba
felkészítenek az összevarrásra
s miközben testem még földi börtöné
szembogarak gyűlnek a fény köré

huzatban aszalódik az arcom
kire hárítsam saját kudarcom
nincs erő mi bukásom felülmúlja
vereségemnek vagyok féktelen tanúja

megmászom ismét a három emeletet
kihagyva néhány elcsépelet jelenetet
épülök de szellemem tovább rombolom
halálomat türelmesen begombolom

Az éjben eső felesel, rólam locsog –
járdára zuhog, csattog a mocsok.
Lóg az orromból műanyag kábel;
dühöng a szívem, dühöng e Babel.

Szabadkán, 1987 legvégén

„GYARAPODOM, BÁR ELFOGYOK”

Sziveri János (1954–1990)

Alig néhány esztendeig lehetett otthon valahol. Földönfutó volt, helyét kereső vándordíák, zabolátlan írástudó, nagybeteg bujdosó. Egy bánáti faluból indult, s végül Budapestre érkezett – meghalni. Közül az egyetlen állomás, ahol a helyét meglelte volna: Újvidék, de inkább spirituális otthon volt az is, az általa négy évig főszerkesztett *Új Symposion* szellemi köre, az irodalmi szocietás, első versesköteteinek aurája. Menesztették, s nem volt képes asszisztálni saját szellemi-erkölcsi kivégzéséhez. Sziveri János számára harmincegynéhány évesen lényegében lezárult a világi élet, a társadalomnak nevezett szervezet után saját szervezete is cserben hagyta. A vers maradt.

Radikális volt. Alkotóként radikális költői programjában; szerkesztőként, szellemi emberként radikális a kulturális közéletben; erkölcsi lényként a törésig radikális moráljában. Értelemszerűen *tehát* vereség várt rá minden téren, s ez, a folyamatos kudarcélmény lett művészetének tematizált tétje. Amelyben az olvasó a maga számtalan vereségére ismerhetett. A *Szelídítés* drámái

versciklusában fordított sellőként jellemzi önmagát, abszurd kétéltűként, aki deréktól felfelé hal, lefelé ember, azaz vergődik, hal a szárazon, ember a vízben. A „szocializmus” utolsó eltaposottjainak tapasztalataival, reflexeivel egy torz közeg még nem, az utódok kora már nem tudott mit kezdeni. Így a költő bekerítetttségérzetét a nyolcvanas-kilencvenes évek fordulóján, a közép-európai „rendszerváltozás” idején, a délszláv összeomlás kezdetén a történelmi-irodalmi holttér végletekig fokozta. „Csak belőlünk zabáltak egykoron / de undorral visszaköptek / bámulnak reánk most értetlenül / akik utánunk jöttek” – írja *Agnus dei* című versében. Igen, Isten báránya – de nyárson, teszi hozzá balkáni képzettel.

Sziveri költészetében a lírai Én legjellegzetesebb vonása, ahogyan az underground kultúra, szemlélet és beszédmód, a tömegkulturális alulretorizáltság ötvöződik a humanista-egzisztencialista hagyomány századvégi maradvékával. A kifinomult művész szuperegójának kitüntetett egyes száma groteszk pillanatban találkozik a folklorizált kollektív tudat többes számával. „A

verseim hangja (is) barbár egyféleképpen, s céлом szerint valami eredendőséget akar szembeállítani a burjánzó mai rokokóval, az ürességet hirdető cikornyával csakúgy, mint a szintén üresen kongó nemzetieskedő patetikával” – mondta életmű-interjújában. E program fedezete olyan plebejus alkat, amelyik keserű szikességet, konokságot őrzött még kifinomult érzékenységében is. Az így megtalált pozícióban egyszerre szólalhatott meg muzslai kölyökként és újvidéki avantgárdként, délvidéki magyarként és villoni hontalanként, entellektüelként és szabadszájú csavargóként, rezignált bölcsként és védtelen „kisemberként”. A huszadik század végére a művész és közönsége értékrendjében egyaránt elunt státus, a *költő* mint szerep újrafogalmazása foglalkoztatta. Ezt kereste, vállalta-gúnyolta a megszólalásban. Önironikus azonosulással a nem-azonosulóval. Az érett (értsd: harmincas éveiben járó) alkotó ember sajátos szentenciaköltészetet teremtett, a profán történésekre adott reakcióként kinyilatkoztatásparódiával, kiforgatott biblikus frazeológiával. Modernsége tüntetően visszafelé, az énekmondók archaikus világában kereste a hiteles folytatást. (Nem véletlen, hogy egy jóval későbbi nem-

zedék a 2010-es években, a slam poetry hulláma idején talál rá Sziverire elődjeként.)

A kos jegyében talányos mondata – „gyarapodom, bár elfogyok” – ebben az értelemben kettős paradoxon: az esztétikum visszabontása révén a művészet életben tartása és a test hanyatlásában a halál gondos fölépítése zajlik (vagy ahogy Pílinuszt parafrazálva a *Bábelben*, nagy összegző versében mondja: „haláloamat türelmesen begombolom”). A *Bábelben* egy menthetetlenül beteg társadalom képe montírozódik egy menthetetlenül beteg ember állapotára. Akinek elfogyott az ideje, annak egyszerre, légszomjjal küzdve van mondanivalója az egyébként elkülönülő, eltérő szintű és jellegű kapcsolatokban. A szenvedések tanúja, a társ – *édes Erzsébet* – mögött ott a már csak bizonytalanul körvonalazódó közösség, ott az emberi nem személytelen ikonja – a középkori misztériumok névtelenje, Akárki –, ott a történelem, a politikai hatalom mint verőlegény, s végül ott van az, akinek Bábel épül s romlik: a kétségbeesett kiáltással hívott Isten. „Isten természet történelem / kibabráltatok jócskán velem”.

Szívesen szavalta verseit. Mit „szívesen”: habozás nélkül átengedte magát az előadás szenvedés

délyének, ha egy megszületett költemény nyilvánosságot követelt magának! A versnek el kell hangzania, valódi közege nem a holt papír – valotta. Barátai, ha mesélnek róla, nem mulasztják el a maguk történetét arról, ahogyan János fölpattan az asztal tetejére, s úgy szaval, delejes hatással (sokszor alkalmi) közönségére. Többek

szerint még egy szerbek látogatta kocsmában is figyelemmel hallgatták.

Utolsó napjaiban négy fal közé, betegágyba kényszerülve is felolvasott. A családnak, egy látogatónak, egy magnetofon szalagjának. A hang már erőtlén, de a versnek még dolga van.

Reményi József Tamás

Sziveri János
Pasztorál
Verseskötet CD-melléklettel

Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
Zenta, 2014

Kiadja a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
www.vmmi.org
Az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
Felelős kiadó és szerkesztő
a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet igazgatója
Felelős szerkesztő Hajnal Jenő
Sorozatszerkesztő Beszédes István
Szerkesztő Ladányi István
Zenei szerkesztő és rendező Bakos Árpád
Borítóterv és grafikák Benes József
Fotó Dormán László

Hangfelvétel ifj. Kucsera Géza
Utómunkálatok Vörös Csongor
Olvasószerkesztő és korrektor Kaszás Angéla
Műszaki szerkesztő Beszédes István

Készült az újvidéki Dániel Print Nyomdában
500 példányban
ISBN 978-86-86469-80-9

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása
A Szerb Matica Könyvtára, Újvidék

821.511.141(497.11)-14

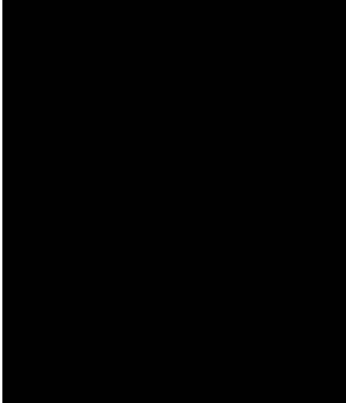
SZIVERI, János, 1954–1990

Pasztorál : verseskötet CD-melléklettel / Sziveri János ; [grafikák Benes József]. – Zenta : Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, 2014 (Újvidék : Dániel Print). – 35 str. : ilustr. ; 16 × 18 cm + 1 elektronski optički disk (CD-ROM). – (VersZene : vers, zene, kép ; 3)

Tiraž 500. – Tekst štampan dvostubačno. – Str. 33–35: „Gyarapodom, bár elfogyok” / Reményi József Tamás.

ISBN 978-86-86469-80-9

COBISS.SR-ID 285743879

ISBN 978-86-86469-80-9

9 788686 469809

